

EN RAPPORT BASERT PÅ FOSTERHJEMSUNDERSØKELSEN 2025

«Jeg forventet at barnet skulle
ha en tung bagasje å bære på,
og at jeg måtte lære å stå i avvisning og krevende situasjoner.
Men jeg forventet ikke så uforutsigbare rammer,
lite hjelp og forståelse fra barneverntjenesten»

-Sitat fra fosterfar

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Hvem er respondentene?	7
2. Rettsikkerhet for barn i fosterhjem	8
2.1 Medvirkning	8
2.2 Et liv i midlertidighet	9
2.3 Fosterforeldres rettigheter til å ivareta barnet	10
2.4 Klagerett på enkeltvedtak og hjelp til megling/overprøving	13
2.5 Manglende tilgang til viktige digitale tjenester i en fosterfamilie	13
3. Brudd, flyttinger og samarbeid	14
3.1 Uplanlagte flyttinger og brudd	14
4. Stabiliserende, behovsrettede tiltak i fosterhjemsoppdraget	18
4.1 Frikjøp	18
4.2 Avlastning og veiledning i komplekse situasjoner	19
4.3 Økonomi	21
4.3.1 Fosterforeldre som mottar NAV ytelser	23
5. Samvær, samarbeid med foreldre og gjenforening/tilbakeføring	24
5.1 Samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre	24
5.2 Samvær	25
5.3 Gjenforening	26
6.0 Ettervern	28
7.0 Terningkast til kommunene	30
8.0 Overordnede anbefalinger fra Norsk Fosterhjemsforening	31

1. Innledning med noen oppsummerte erfaringer fra fosterhjemmene

Ni av ti barn som ikke kan bo hjemme, vokser opp i fosterhjem. Disse hjemmene utgjør selve grunnmuren i det norske barnevernet.

Hvorfor har vi fosterhjem? Kunne vi ikke likeså godt hatt barnehjem og flere institusjoner med flinke og kompetente og faglig utdannet ansatte som fulgte opp barna og var tilgjengelige døgnet rundt?

Jo, vi har fosterhjem fordi vi vet at for de fleste barna er det best å vokse opp i en familie. Det er både fagfeltet og politikerne i Norge enige om. Videre er det helt genuine i et fosterhjem - selve oppdraget til fosterforeldrene - at det skal jobbes for en tilknytning mellom barnet, og familien og at det skal skapes en tilknytning og familiærtilhørighet. Som Høyesterett uttaler at «kjernen i fosterhjemsoppdraget er å stille til rådighet et hjem hvor fosterbarnet så langt som mulig skal være som et familiemedlem.»

Alle barn har rett til en trygg og stabil oppvekst. Når det offentlige overtar omsorgsansvaret må det offentlige også sikre disse barna et stabilt hjem – når de trenger det. Å gjøre noe annet er uforsvarlig og kan i realiteten bli en ny form for omsorgssvikt.

Fosterhjemsundersøkelsene fra 2021 – 2024 har gitt særdeles viktig kunnskap til politikere og beslutningstakere, - undersøkelsene har bidratt til et kunnskapsløft om feltet. Dette har også bidratt til at det har skjedd mye politisk arbeid og behandlinger i Stortinget som gir grunnlag for at politikerne kan gi vilkår for en bedre og mer forutsigbar fosterhjemsomsorg - hvis de ønsker.

Fosterhjemsundersøkelsen 2025 bekrefter tidligere funn og gir dessverre ikke et oppløftende statusbilde av det reelle landskapet. Det gjenstår å se på de lovforslagene som skal vedtas før sommeren 2025 om man lykkes med å lytte til stemmene fra fosterhjemmene når man skal fatte disse viktige beslutningene. Beslutninger som kan gi mer forutsigbarhet, trygge rammer og bedre rettsikkerhet for små og store i fosterhjemmene.

Fosterforeldre beskriver det som meningsfullt å kunne hjelpe barn og unge. Å skape tilknytning og trygge relasjoner i et fosterhjem krever en omfattende innsats, men det er også avgjørende for at barnet skal få en ny start. Gjennom denne rehabiliteringsprosessen kan skjev utvikling snus, og barnet kan begynne å tro på egen verdi og kjenne at det er verdt å bli elsket.

Ingen fosterforeldre forventer en problemfri hverdag. De vet at utfordringer vil komme – at avvisning kan være en del av oppdraget, og at «forelskelsen» i starten kan erstattes av mer komplekse følelser. Men det de ikke forventer, er å måtte kjempe mot systemet for å sikre barnets beste og trygge, forutsigbare rammer for familien.

Forutsigbarhet og støtte fra barneverntjenesten er en rimelig forventning når man tar på seg et fosterhjemsoppdrag. Når dette mangler, kan det bli en stor belastning for fosterforeldrene og gi en følelse av å jobbe i motbakke. Manglende oppfølging kan føre til at fosterhjem gir opp, ikke tar imot flere barn og heller ikke anbefaler andre å bli fosterforeldre.

På ny viser undersøkelsen at de fleste ungdommene som har bodd i fosterhjem, opplever at det har hatt en positiv innvirkning på livet deres, og de fleste sier de har det bra i livet i dag.

Men de betaler en høy pris når det offentlige overtar omsorgen, ofte med flere flyttinger og med fosterhjem som ofte gis lite forutsigbare og trygge rammer. Mange må leve med midlertidighet i årevis, uten trygghet for at relasjonene de bygger til fostersøsken og fosterforeldre vil vare livet ut.

Fosterforeldre og fostersøsken bærer, sammen med barn i fosterhjem, også en stor følelsesmessig risiko i relasjonen. For de vet ikke om myndighetene legger opp til at denne nye familietilknytningen og tilhørigheten, skal få beskyttelse iht EMK artikkel 8 og Grunnloven.

Mange barn har en overhengende usikkerhet over sin livssituasjon, samtidig som de forsøker å finne sin plass i fosterfamilien. Hvor mange ganger må barnet flytte? Hvor lenge får barnet bo i sin nåværende fosterfamilie? Denne typen helt reelle bekymringer bruker opp krefter som barnet heller bør bruke på å finne sin plass og utvikle seg.

Over 50 % av fosterforeldrene mener at det er svikt i rettsikkerheten når det gjelder barnets og fosterforeldrenes rett til beskyttelse av det oppståtte familielivet i fosterfamilien. Videre mener så mange som 59 % av fosterforeldrene at det å sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem, og etter 3 år i fosterhjemmet skal plasseringen vurderes å ikke lenger være midlertidig men permanent, er viktig for rekruttering av nok fosterhjem.

Vi mener at midlertidigheten må vike for mer forutsigbarhet og trygghet for barna.

Beskyttelse i tråd med Den Europeiske menneskerettighets Konvensjon (EMK) artikkel 8, må ivaretas der det har oppstått rett til familieliv med fosterfamilien.

I 2025 er det fremdeles fosterhjemmet og ikke det offentlige, som bærer all risiko forbundet med oppdraget. Både økonomisk risiko, uforutsigbarhet og juridisk risiko.

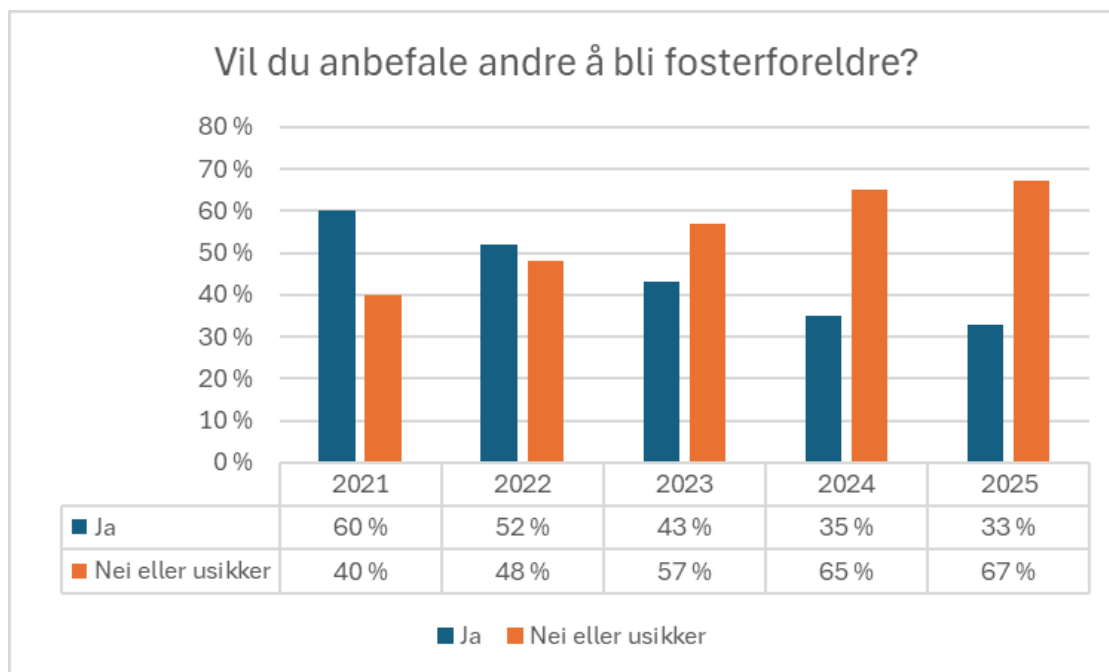
Fosterhjemskrise har vært et stort problem over mange år - barn som lever under omsorgssvikt står i kø og venter på et trygt hjem. De viktigste ambassadørene for å rekruttere flere fosterhjem er de som allerede er fosterforeldre. De kan både re-rekrutteres og gi andre familier gode råd og eventuelle anbefalinger om å bli fosterhjem. Dessverre får vi ikke brukt dette potensiale best mulig når de beskriver situasjonen slik:

På spørsmålet om fosterforeldrene kunne tenke seg å påta seg et nytt oppdrag svarer de (N=972)

- 26,3 % sier ja, 46,7 % sier nei, 23,5 % svarer vet ikke

På spørsmålet om fosterforeldrene kan anbefale andre å bli fosterforeldre svarer de (N=972)

- 32,9 % sier ja, 37,3 % sier nei, 29,3 % svarer vet ikke

***I 2021 var svaralternativene formulert som en skala fra 1-6 hvor 1 er uenig og 6 er enig. I figuren har 4-6 blitt tolket som "Ja" mens 1-3 og Vet ikke har blitt tolket som "Nei eller usikker". Kilde: Fosterhjemsundersøkelsen.

Vi har sett på om det er noe variasjon mellom kommunale fosterhjem og de spesialiserte statlige og spesialiserte private. Selv om det er få respondenter i disse målgruppene, gir svarene en interessant indikasjon. **Fosterforeldre som er i spesialiserte private oppdrag, er mye mer positive til både å påta seg nye oppdrag og til å anbefale andre å bli fosterforeldre.**

Type fosterhjem	Vil påta seg nytt oppdrag	Vil anbefale andre å bli fosterhjem
Kommunale fosterhjem (N=885)	32 %	24 %
Statlige spesialiserte (N=49)	40,8 %	27,7 %
Spesialiserte private (N=47)	61,7 %	57,4 %

Så hva kan staten og kommunene lære av de private aktørene?

Hva kan være bakgrunnen for den negative utviklingen?

Situasjonen er utvilsomt kompleks, men flere faktorer kan bidra til den negative utviklingen vi ser:

Barnevernreformen har overført mer ansvar til kommunene, som allerede sliter med å håndtere en rekke lovpålagte oppgaver. Ifølge rapporten «Ståa i norske kommuner – en kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver» fra 2022, viser dette seg å være en stor utfordring.

Kommunenes evne til å tilby forutsigbare avtaler og høy kvalitet i fosterhjemsarbeidet varierer betydelig, både faglig og økonomisk. Når budsjettene strammes inn, prioriteres ofte andre oppgaver. Det fører til at både nødvendige faglige tiltak og stabiliserende tiltak for barn i fosterhjem blir nedprioritert eller avslått.

Fosterforeldre etterspør blant annet mer avlastning, bedre veiledning og økonomisk kompensasjon, men møter ofte avslag. De risikerer å bli oppfattet som "vanskelige" dersom de uttrykker uenighet med barneverntjenesten om barnets behov.

Høy utskiftning av ansatte i barneverntjenesten fører til ustabil oppfølging, stadig nye kontaktpersoner og varierende faglige vurderinger. Manglende forståelse for fosterhjemmenes behov forsterker følelsen av uforutsigbarhet og mangel på støtte.

Mangel på institusjonsplasser og spesialiserte fosterhjem gjør at barn med store helseutfordringer og komplekse omsorgsbehov plasseres i vanlige kommunale fosterhjem. Det er ikke bare et omsorgsoppdrag, men et komplekst rehabiliteringsoppdrag, uten tilstrekkelig støtte og oppfølging. Dette skaper krevende situasjoner både for barna og fosterfamiliene.

Mange fosterforeldre opplever at hverdagen i fosterhjemmet er langt mer krevende enn forventet. De opplyser om stor arbeidsbelastning, vanskelig samarbeid med barnevernet og en følelse av å bli motarbeidet snarere enn støttet. Fosterhjemsoppdraget er komplekst; barna har ofte store omsorgsbehov.

Et fosterhjemsoppdrag er et komplekst omsorgs og rehabiliteringsoppdrag. Like fullt er det vanlige familier som skal utføre dette! Mange vet ikke hva de går til. De er helt avhengig av et system som gir dem profesjonell støtte og helhetlig oppfølging. Dette ansvaret er i dag delegert til kommunene, med helt ulike forutsetninger mht økonomi og kvalitet, og med hyppig skifte av saksbehandlere.

I kjølvannet av dommene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), har det også oppstått en pendelbevegelse i praksisen til barnevernet. Mange fosterforeldre opplever at barn tvinges til samvær som ikke er til deres beste, uten at barneverntjenesten gir nødvendig veiledning eller gjør tiltak for å ivareta barnet i denne prosessen.

Til slutt sitter fosterforeldre igjen med et omfattende ansvar 24/7, men uten tilsvarende rettigheter eller mandat til å ta avgjørelser som sikrer barnets beste. Dette skaper en dyp følelse av maktesløshet og en høy psykisk belastning for de som har tatt på seg denne viktige oppgaven.

Det handler altså ikke om barna, for det oppleves dypt meningsfullt å få være en trygg og positiv voksen ressurs i barn og unges liv. Det handler om systemet, - og det kan vi gjøre noe med!

5 prioriterte rekrutteringstips fra fosterforeldrene (N=755)

1. Gi frikjøpte fosterforeldre rettigheter og beskyttelse som om de var arbeidstakere (oppsigelsesvern, tjenestepensjon, yrkesskadedekning, rett til sykepenger fra 1. dag, o.l.).
2. Sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem, og etter 3 år i fosterhjemmet skal plasseringen vurderes å ikke lenger være midlertidig, men permanent.
3. At terskelen senkes for at barnevernet kan stanse samvær som ikke er til barnets beste.
4. Staten må ha ansvar for både kvaliteten og økonomien i fosterhjemsomsorgen, ikke overlates til varierende kommunebudsjetter og enkeltpersoners kompetanse.
5. At barnet får rett til å bestemme i egen barnevernssak og ikke bli presset til samvær eller tilbakeføring hen ikke ønsker.

1.1 Hvem er respondentene?

Fosterforeldrene

Det er 1203 fosterforeldre som har svart på Fosterhjemsundersøkelsen. Når det gjelder fosterforeldrene er 90 % (N= 1088) av respondentene ordinære kommunale fosterhjem, 5 % er statlige spesialiserte fosterhjem og 5 % er private spesialiserte fosterhjem.

11 % (N= 1058) av fosterforeldrene sier plasseringen er frivillig der foreldre har hele foreldreansvaret, 70 % sier det er en omsorgsplassering der nemda har gjort vedtak og barnevernet har overtatt omsorgsansvaret, 18 % har plasseringer der foreldrene er fratatt hele foreldreansvaret og nesten 5 % sier barnet har fast eller midlertidig verge.

De fleste av respondentene, 85 % (N= 1096), har fosterbarn under 18 år boende hos seg. Den nest største gruppen på 11 % har ungdom boende hos seg på etterverntiltak. 16 % (N= 1085) av respondentene er enslige fosterforeldre.

Videre er 68 % (N= 1046) av respondentene fosterforeldre for første gang. Når det gjelder varighet på oppdraget fosterforeldrene står i, er det god spredning hos respondentene. 27 % (N=1073) har hatt barnet/ ungdommen boende hos seg i 10 år eller mer. 25 % oppgir 6-10 år, 30 % 2-6 år og 19 % 0-2 år.

De fleste respondentene hadde ikke en relasjon til barnet/ungdommen før plassering, men 25 % (N=1081) oppgir at de er en nettverk/slektsplassering. 70 % (N=1006) har samme kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn som barnets foreldre, mens de resterende 30 % oppgir å ikke ha det. 38 % (N=1016) av fosterforeldrene oppgir at barnet/ ungdommen har kulturell, språklig og religiøs bakgrunn som barnevernet bør ta hensyn til i sitt arbeid.

Ungdommene

Det er 164 ungdommer som har svart på ungdomsdelen av Fosterhjemsundersøkelsen. Av disse er 62 % (N= 124) er mellom 16 og 18 år, 24 % er mellom 19 og 25 år. Den største andelen av respondentene bor i fosterhjem, 73 % (N=88), mens 17 % bor i leilighet/på hybel og 5% bor sammen med foreldrene sine. 67 % (N= 85) har respondentene har bodd i fosterhjemmet i 5 år eller mer, 29 % har bodd i fosterhjemmet mellom 1 og 5 år og 5 % har bodd i fosterhjemmet under ett år. Når det gjelder livssituasjonen deres er det 67 % (N=94) går på videregående, 7 % er læringer, 7 % jobber heltid/deltid og 5 % studerer.

2. Rettsikkerhet for barn i fosterhjem

2.1 Medvirkning

Et grunnleggende prinsipp i alle offentlige vedtak og tiltak er retten til medvirkning for dem det gjelder. Dette er en sentral del av rettssikkerheten i den norske velferdsstaten. Særlig viktig blir dette når det gjelder inngripende tiltak i barns liv – som når et barn ikke lenger kan bo trygt hjemme og må flyttes ut av sitt foreldrehjem.

For at barn skal kunne medvirke, må de føle seg trygge. Stadige bytter av kontaktpersoner i barneverntjenesten gjør det vanskelig å etablere trygge relasjoner, noe som igjen svekker barnets mulighet til reell medvirkning.

I kommentarene fra ungdommene kommer det frem at mange opplever at de ikke har blitt behandlet som «vanlige» barn. At det å være fosterbarn ikke er lett. Flere opplever både en barneverntjeneste som ikke forstår dem, og noen opplyser også at fosterforeldre ikke forstår. Flere opplever at de er fratatt mulighet til medbestemmelse i eget liv, og sier de ikke har fått nok informasjon om sine rettigheter og muligheter. Utskiftninger av kontaktpersoner er nevnt som et problem, og samvær de ikke ønsker som de har måttet delta på.

Fosterhjemsundersøkelsen 2025 viser at tillitspersoner i liten grad benyttes for å sikre barnets medvirkning og tydeliggjøre barnets ønsker. Samtidig er medvirkning også avgjørende for fosterforeldrene, som ønsker å være en reell samarbeidspartner for barnevernet. Dessverre opplever mange fosterforeldre at de kun blir sett på som oppdragstakere – noen uten reell innflytelse – snarere enn som en viktig del av samarbeidet. Dette er problematisk, ettersom fosterforeldrene har det daglige omsorgsansvaret for barnet og ofte også må ivareta en hel familie med flere barn.

Barnets rettsikkerhet er utfordret ved at det i dag kun har partsrettigheter i egen sak ved 15 år, med mulighet for å få det tildelt også under 15 år etter individuell vurdering. Barn har ikke rett til egen advokat før det har partsrettigheter. Barnets rettsikkerhet er også utfordret ved at fosterforeldre ikke er gitt prosessuelle rettigheter som part i barnets sak i viktige avgjørelser som samværsfastsettelse, tilbakeføring og flytting ut av fosterhjemmet. I saker der barnet ikke har partsrettigheter, og ikke er enig med barnevernstjeneste og foreldre om tilbakeføring eller mer samvær, har barnet ingen som rettslig kan stå på for deres ønsker og meninger.

Funnene i undersøkelsen viser at det fortsatt er en lang vei å gå for å sikre reell medvirkning både for barna og fosterforeldrene. Undersøkelsen viser at barnets rettsikkerhet ikke ivaretas i dagens system.

- 21,7 % (N=801) av fosterforeldrene er uenige i at barneverntjenesten sikrer at barnets/ungdommens rett til medvirkning ivaretas.
- 52,7 % (N=58) av ungdommene svarer at de kun i noen/liten/svært liten grad opplever å ha fått reell mulighet til å medvirke i dialog med barnevernstjenesten og sin kontaktperson. Over 10,5 % oppgir at de ikke vet om de har fått denne muligheten.
- 30,5 % (N=772) av fosterforeldrene er uenige i at de får / har fått medvirke i spørsmål om utforming av samværsordningen.
- 84,3 % (N=790) av fosterforeldrene sier det er byttet kontaktperson i løpet av oppdraget, og mange oppgir at det byttes flere ganger årlig.
- 31,1 % (N=753) av fosterforeldrene opplever at barnet kun i noen grad/liten/svært liten grad har fått mulighet til å aktivt bruke tillitspersonen for å fremme barnets/ungdommens medvirkning. 38,1 % anså det som ikke relevant å bruke tillitsperson.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Barn må få partsrettigheter fra de er 12 år, vurderes fra 10 år der barnet ansees modent og trygt nok.
- Barnet må, uansett alder og partsrettigheter, ha rett til advokat.
- Barn må få klageadgang på vedtak om tilbakeføring, uansett alder.
- Fosterforeldre må ha rett til å medvirke i alle avgjørelser som gjelder fosterbarnet.
- Bruk av tillitsperson må etableres så snart det lar seg gjøre, og være en del av barnets oppfølging.
- Fosterforeldre må få prosessuelle rettigheter/ partsrettigheter til å ivareta barnets interesser i barnevernssaken.

2.2 Et liv i midlertidighet

Mange barn har en overhengende usikkerhet over sin livssituasjon, samtidig som de forsøker å finne sin plass i fosterfamilien. Hvor mange ganger må barnet flytte? Hvor lenge får barnet bo i sin nåværende fosterfamilie? Denne typen helt reelle bekymringer bruker opp krefter som barnet heller bør bruke på å finne sin plass og utvikle seg. En barndom er over på et blunk, og barna mister verdifull trygghet og mulighet til å oppleve ro til å etablere nye relasjoner og tilhørighet.

Mange av barna vokser opp i sin fosterfamilie og skal ikke tilbake til sine foreldre, det er et faktum som ikke tas hensyn til i dagens lover.

Barnets rett til familieliv i fosterhjemmet iht EMK art 8 er i dag ikke ivaretatt i norsk rett. Mange av barna har sin tilhørighet i fosterhjemmet, men det er ikke avklart hva dette vernet rettslig sett innebærer, rettigheter er ikke konkretisert. Fosterforeldre og barna investerer betydelig i relasjonen over år, men har ikke noe rettslig vern av relasjonen.

Barnevernsutvalget foreslo at barnevernstjenesten senest etter en periode på 3 år skulle ha plikt til å vurdere om barnets situasjon tilsier at det bør treffes vedtak som sikrer barnets behov for kontinuitet, tilhørighet og familieliv. Dette for å gi barn i fosterhjem en ro og stabilitet i oppveksten som de ikke har i dag. Midlertidigheten må vike for mer forutsigbarhet og trygghet for barna.

- Fosterforeldres svar på antall år barnet har bodd i fosterhjemmet er følgende (N=1073):
 - 26,5 % sier barnet har bodd i fosterhjemmet 10 år eller mer
 - 25,1 % sier barnet har bodd i fosterhjemmet 6-10 år
 - 29,5 % sier barnet har bodd i fosterhjemmet 2-6 år
 - 19 % sier barnet har bodd i fosterhjemmet 0-2 år
- 89,5 % (N=982) mener det er veldig viktig med en avklaring etter noen år om barnet skal vokse opp her/bo her fremover.
- 72,8 % (N=982) mener midlertidigheten påvirker fosterfamilien i svært stor/stor/noen grad. I kommentarene til dette spørsmålet kommer det frem at det skaper mye uro for både barnet og fostersøsken, barnet får ikke ro til å skape nye relasjoner og tilknytning, gjentatte rettsaker som «river opp» den stabiliteten som er skapt, skaper også belastninger for både fosterforeldre og foreldre.
- 59,1 % (N=755) mener at å sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem, og etter 3 år i fosterhjemmet skal plasseringen vurderes å ikke lenger være midlertidig men permanent, er viktig for å rekruttere flere fosterhjem.
- 38,2 % (N=55) av ungdommene mener at å sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem er viktig å prioritere for å sikre rekruttering av fosterforeldre.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Det må sikres at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem.
- Etter 2 år i fosterhjemmet, gjøres en vurdering om overføring av foreldreansvar til fosterforeldrene, men uten at fosterhjemsoppdraget opphører. Slik sikres stabiliteten rundt barnet. Jmfr praksis i Sverige.
- Etter 3 år i fosterhjemmet skal plasseringen uansett vurderes å være permanent.

2.3 Fosterforeldres rettigheter til å ivareta barnet

Barn har behov for noen som står opp for dem og sikrer at deres rettigheter blir ivaretatt, med tiltak som faktisk er til barnets beste. I dag har fosterforeldre i liten grad prosessuelle rettigheter til å ivareta at barnets beste ivaretas i viktige offentlige avgjørelser som gjelder barnet. De står uten innsynsrett og klagerett, og blir dermed omsorgsutøvere uten reell mulighet til å påvirke beslutninger som angår barnet. Dersom barnets interesser skiller seg fra foreldrenes eller barnevernets vurderinger, eller dersom barnevernet fattet feil beslutninger, har barnet ingen som kan kjempe for deres sak. Dette svekker barnets rettssikkerhet betydelig etter at staten har overtatt omsorgen.

Fosterforeldre som påtar seg sitt livs viktigste oppdrag, trenger også rettssikkerhet og forutsigbarhet. Fosterhjemsordningen må være bygget på de samme prinsippene om

rettssikkerhet som resten av velferdsstaten – med lovhjemlede rettigheter og tilstrekkelige økonomiske rammer til å sikre gode løsninger både for barnet og fosterfamilien. Slik er det ikke i dag.

Blant fosterforeldre som enten ikke ønsker, eller er usikre på om de ønsker, å ta på seg et nytt fosterhjemssoppdrag, oppgir 41,1 % (N=677) at årsaken er manglende rettigheter til å ivareta barnets beste.

Fosterforeldrenes stemme er for svak i systemet, noe som direkte påvirker rettssikkerheten til barn i fosterhjem. De må ofte akseptere beslutninger som tas uten deres medvirkning – avgjørelser som ikke nødvendigvis er til barnets beste. Mange fosterforeldre sier de aldri ville ha godtatt en tilsidesettelse av barnets rettigheter for sine biologiske barn, og det ønsker de heller ikke for fosterbarn. Likevel har de ingen reell mulighet til å påvirke barnets situasjon, selv om de har omsorgsansvaret døgnet rundt, ofte i mange år.

Fosterhjemssystemet er en ordning som skal sikre at staten ivaretar sine omsorgsforpliktelser overfor barn som ikke kan bo hos sin biologiske familie. Det er ved å styrke fosterhjemmenes stilling at staten kan sikre at barna får den oppfølgingen som er nødvendig etter en omsorgsovertagelse.

Et betydelig antall fosterforeldre (78,4 % N = 1058) mener dagens ordning, der foreldre som hovedregel beholder foreldreansvar etter omsorgsovertakelse, ikke er til barnets beste. Fosterforeldre stiller spørsmål ved en ordning hvor foreldre som selv ikke er i stand til å ivareta omsorgen for barnet, fortsatt skal ha retten til å bestemme over hva som er barnets beste. Selv i tilfeller der de har liten eller ingen kontakt med barnet, eller ikke har forutsetning for det helsemessig grunnet psykiatri, rus mm. Det oppleves som problematisk at foreldreansvar og omsorgsansvar ikke henger sammen, da det begrenser barnets og fosterforeldrenes rettigheter. Dels medfører det unødvendige og praktiske vansker for barn og fosterfamilie i form av at de er avhengig av foreldre i viktige avgjørelser som pass, BankID, Vipps, beslutning om navnevalg, tilgang til informasjon fra det offentlige i forhold til helse, skole info mm. (Se punkt 2.5 nedenfor). Foreldre vil ha tilgang til barnets midler på barnets bankkonto og forvalte barnets arvemidler/ barnepensjon, som i enkelte tilfeller har ledet til misbruk ved tapping av midler. Flere peker på at det bør være en konkret vurdering om foreldreansvar skal beholdes. På den ene siden kan det hjelpe foreldre til å oppleve at de ikke mister alt om de fortsatt har foreldreansvar der de har mistet omsorgen. Samtidig må det ikke gå utover barnet. Der det er et godt samarbeid kan det fungere. Der barnet skal bo kortvarig i fosterhjemmet bør foreldre ha foreldreansvar, men der barnet bor langvarig i fosterhjem bør fosterforeldre overta dette.

Norsk Fosterhjemsforeningen går inn for at reglene om foreldreansvar endres og tilpasses i forhold til barnas behov. Barn i fosterhjem må ha krav på at de som har foreldreansvar og er verge fungerer i rollen. Dette må ivaretas og sikres gjennom hele fosterhjemmsforløpet. Hvis barnet har to foreldre med felles foreldreansvar som ikke bor sammen, og kun den ene fungerer, bør det være mulig å frata den ikke fungerende foreldreansvaret. Ikke den andre, slik reglene er i barneloven.

Foreningen viser til sitt høringsinnspill til endring av vergemålsloven våren 2025. Det er av stor betydning for barnet å ha en fungerende verge, og det er spørsmål om vergemål bør skilles ut fra foreldreansvaret. I mange tilfeller vil fosterforeldre kunne oppnevnes som verge for barnet, evt en annen person som barnet har tillit til.

- 46,2 % (N=751) sier at manglende rettigheter til å ivareta barnets beste gjør det utfordrende å være fosterforelder.
- 53,9 % (N=295) av de som har opplevd samarbeidsproblemer, sier at rett til å påklage avgjørelser de er uenig i til et overordnet organ som kan overprøve barnevernstjenestens avgjørelse ville bidratt til bedre samarbeid med barneverntjenesten.
- 47,5 % (N=295) av de som har opplevd samarbeidsproblemer, sier at det ville vært bedre samarbeid med barneverntjenesten dersom de hadde hatt de samme rettighetene som barnets foreldre.
- 75,3 % (N=295) av de som har opplevd samarbeidsproblemer, sier at det ville vært bedre samarbeid dersom det var større anerkjennelse fosterhjemmets kompetanse og at de kjenner barnet/barna best.
- 96,7 % (N=819) sier det er viktig at fosterforeldre får rett til å uttale seg og rett til å påklage alle avgjørelser som gjelder barnets/ungdommens sak for å ivareta barnets/ungdommens beste i vedtak knyttet til eksempelvis skole, barnehage og helse.
- 90,6 % (N=819) sier det er viktig at fosterforeldre får rett til å uttale seg og rett til å påklage alle avgjørelser som gjelder barnets/ungdommens sak for å ivareta barnets/ungdommens beste når det gjelder vedtak i barnevernssaken.
- 78,4% (N = 725) av fosterforeldrene er helt eller litt uenig i at det er til barnets beste at foreldrene har foreldreansvar og er verge for barnet.
- 69,7% (N= 1058) har barn hvor omsorgen er overtatt, men hvor barnets foreldre fortsatt har foreldreansvaret. 18.2% sier at foreldreansvaret er fratatt foreldrene, 3.9% av fosterforeldre sier at det er oppnevnt fast verge for barnet.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Styrke fosterforeldres prosessuelle rettigheter i barnevernssaken, vil man sikre at saksbehandlingsprosessen er godt opplyst, og barnets rettsikkerhet styrket.
- Styrke fosterforeldres rettigheter til å klage og treffe avgjørelser i barnets saker utenom barnevernssaken, gjelder, skole, helse etc.
- Når barneverns- og helsenemnda skal treffe vedtak om samvær etter § 7-2 og 7-3 og barnet bor i fosterhjem, skal fosterforeldre være part.
- Fosterforeldre skal være parter i flyttesaker etter § 5-5.
- Fosterforeldre som har vært fosterforeldre for barnet i minst 2 år skal ha rett til å være part i tilbakeføringssaken.
- Fosterforeldre som ikke oppfyller kravet om å ha vært fosterforelder for barnet i 2 år kan søke barneverns- og helsenemnda om å være part. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på tilknytningen mellom fosterforelderen og barnet, sakens kompleksitet og hvorvidt det er oppstått et vern av relasjonen mellom fosterforelderen og barnet etter EMK artikkel 8.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler forts.:

- Dersom det ikke er mulig å oppnå partsrettigheter for fosterforeldre foreslår vi at barnets rettssikkerhet kan ivaretas ved utvidete rettigheter for fosterforeldre, slik som innsynsrett i barnets mappe og rett til å være til stede og uttale seg i nemd og domstol.
- Alle barn i fosterhjem må ha krav på at de som har foreldreansvar og er verge for barnet, fungerer i rollen og kan ta avgjørelser til barnets beste i hele fosterhjemsforløpet.
- Vergemåls regler må endres, slik at midlertidig verge raskt kan iverksettes.

2.4 Klagerett på enkeltvedtak og hjelp til megling/overprøving

Høsten 2023 fikk fosterforeldre klagerett på enkeltvedtak knyttet til blant annet veiledning, økonomisk godtgjøring, frikjøp og avlastning. Til tross for denne endringen, er det fortsatt mange fosterforeldre som kvier seg for å benytte seg av klageretten. Frykten for at barnevernet kan flytte barnet uten deres innflytelse eller mulighet til å bli hørt, gjør at mange vegrer seg for å utfordre systemet. I tillegg opplever flere at barneverntjenesten unnlater å skriftlig gjøre vedtak. Det gjør det vanskelig å klage i utgangspunktet. Uten et formelt vedtak blir det en kamp ord mot ord. Prosesser som trekker ut i tid kan være svært belastende for fosterforeldrene. Mange sitter igjen med en følelse av å jobbe mot et system som burde vært en støttespiller og samarbeidspartner.

- 68,6% (N=816) sier at de ikke har fått informasjon om at de har klagerett på enkeltvedtak fra barneverntjenesten.
- 9,4 % (N=821) Sier at selv om de ikke har benyttet klageretten, så gjør det å ha klageretten enklere å samarbeide med barnevernstjenesten.
- Av de 9,7 % (N=821) som faktisk oppgir å ha benyttet klageretten, sier nesten 41,3 % at bruk av klageretten har forverret samarbeidsklimaet med barnevernstjenesten.
- 39,2 % av de som har klaget sier at klageretten har vært nyttig for å få de tiltak som familien trenger.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Barneverntjenestene må følge forvaltningsloven og alltid utrede, begrunne og gi skriftlig tilbakemelding på enkeltvedtak som gjelder ytelser til fosterhjemmet.
- Barnevernet må opplyse fosterhjemmet om sine klagerettigheter.
- Økonomi er ikke forsvarlig årsak til å gi avslag på et tiltak, det skal være basert på barnets eller familiens behov for stabilitet og ivaretagelse oppimot barnets beste.
- Fosterforeldres rettigheter til ytelser må hjemles i rettsregler som forplikter kommunene, og som Statsforvalter kan legge til grunn.
- Gi statsforvalter i oppgave å bidra til å løse opp samarbeidsproblemer mellom barneverntjenesten og fosterforeldrene.

2.5 Manglende tilgang til viktige digitale tjenester i en fosterfamilie

Barn i fosterhjem opplever systematisk forskjellsbehandling fordi fosterforeldre mangler tilgang til offentlige digitale tjenester. Dette skaper en rekke utfordringer i hverdagen og gjør at barn i fosterhjem ikke får de samme tjenestene som andre barn.

Blant annet fører manglende digital tilgang til lange ventetider på helseundersøkelser. Barnevernet, helsepersonell og fosterforeldrene må da finne manuelle løsninger i stedet for å bruke eksisterende systemer. Manglende tilgang til helsenorge.no, inkludert oversikt over resepter og helseinformasjon, kan i verste fall være livstruende. Også informasjon fra skolen, som andre foreldre mottar digitalt, kan utebli. Det skaper ytterligere utfordringer i en allerede krevende hverdag. Selv om det er satt i gang et tverrdepartementalt arbeid for å løse problemet, går prosessen for sakte. Barn i fosterhjem og deres fosterfamilier trenger enkle og effektive løsninger nå. Ikke flere systemutfordringer som legger unødvendig belastning på en allerede krevende situasjon.

(N=775 for alle svarene nedenfor)

- 83,7 % opplever utfordring med tilgang til barnets/ungdommens helseopplysninger og tilganger via helsenorge.no.
- 71,7 % opplever utfordring med å få helseinformasjon.
- 53,3 % opplever utfordring med å opprette bankkonto / bankkort for barnet/ungdommen.
- 52,8 % opplever utfordringer med å bestille helsetjenester til barnet/ungdommen.
- 45,7 % opplever utfordringer med å hente ut reseptbelagt medisin på apotek til barnet/ungdommen.
- 44,4 % opplever utfordringer med å få etablert Vipps for barnet/ungdommen.
- 40,5 % opplever utfordringer ved bytte av fastlege.
- 38,7 % opplever utfordringer med utstedelse av pass til barnet/ungdommen.
- 31,1 % Opplever utfordringer ved at beskjeder og informasjon fra ulikt hold kommer ikke til fosterforeldre.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Barn i fosterhjem må sikres at fosterforeldrene har de samme rettighetene som barn som bor med foreldre, når det gjelder tilgang til viktige digitale tjenester og ordninger innen helse, skole, barnehage, bank, lånekasse etc.

3. Brudd, flyttinger og samarbeid

3.1 Uplanlagte flyttinger og brudd

I tillegg til mangelen på fosterhjem, er det et stort problem at barn under barnevernets omsorg opplever mange flyttinger. Det kan virke som at Bufdir har utfordringer med å få oversikt over antall uplanlagte flyttinger, ettersom det rapporteres ofte at flyttinger er planlagte – selv om de opprinnelig ikke var det. Dette skjer fordi barneverntjenesten får tid til å planlegge selve flyttingen, men det betyr ikke at flyttingen i utgangspunktet var planlagt. Hver uplanlagte flytting er én for mye og innebærer en stor belastning for barnet eller ungdommen det gjelder. Fosterforeldre kan ha rett til å klage på flyttevedtak, men mange vet ikke om at de har mulighet til dette. De får heller ikke nødvendig informasjon fra barneverntjenesten.

Hva kan gjøres for å bedre beskytte barna og øke stabiliteten rundt dem? Én viktig løsning er å iverksette mer treffsikre tiltak basert på fosterforeldrenes behov for å kunne være et stabilt hjem. Det er viktig at barneverntjenesten ikke inntar en passiv holdning med å “vente og se hva som

skjer” etter at barnet er plassert. Barnevernet må være proaktive, spesielt det første året, for å forhindre problemer før de oppstår. De må tilby hjemmet støttende tiltak og gi all nødvendig hjelp de trenger for å stå i oppdraget. Dette er både god barnevernfaglig praksis og god samfunnsøkonomi. Det er også viktig å ha tilstrekkelig med barnevernansatte som kan arbeide relasjonelt med fosterhjemmet, barnet og foreldrene, samt samarbeidet mellom de viktige voksne i barnets liv. Alltid med utgangspunkt i barnets beste – det lønner seg!

- 16,5 % (N=829) har opplevd at en fosterhjemsplassering har måttet avsluttes uten at det var tilbakeføring eller at ungdommen ble voksen og flyttet naturlig ut.
- 38,7 % (N=137) der plasseringen ble avsluttet så at fosterhjemmet sa opp oppdraget.
- 24,8 % (N=137) der plasseringen ble avsluttet så at barnevernstjenesten fattet vedtak om å flytte barnet og sa opp oppdraget.
- 13,9 % (N=137) der plasseringen ble avsluttet så at barnevernstjenesten og fosterhjemmet var enige om å si opp oppdraget.
- 79,4 % (N=34) som svarte at barnevernstjenesten sa opp oppdraget, ble ikke informert om at de kunne ha rett til å påklage avgjørelsen.
- 75,2 % (N=813) ønsker rett til å klage på flytting ut av fosterhjemmet.
- 34,2 % (N=692) sier de har vært i en situasjon der de selv har vurdert å si opp fosterhjemsoppdraget.
- 49,3 % (N=221) av de som har vurdert å si opp oppdraget, sier det var pga. at barnet hadde større omsorgs- og rehabiliteringsbehov enn det fosterhjemmet kunne ivareta.
- 47,5 % (N=221) av de som har vurdert å si opp oppdraget, sier det ble for krevende emosjonelt.
- 40,7 % (N=221) av de som har vurdert å si opp oppdraget, sier det var pga. manglende/dårlig samarbeid med barnevernstjenesten.
- Av ungdommene er det 25% (N=74) som oppgir å ha flyttet mellom 3 og 7 ganger, og 4.1% har flyttet mer enn 7 ganger.
- Flyttingene har medført at 54,1 % (N=74) av ungdommene har måttet flyttet langt fra nærmiljøet sitt hvor de har gått på skole og har/hadde venner og nettverk. Herav svarer 32,5 % (N= 40) at dette har vært negativt, 20 % at det har vært positivt og 32,5 % at det ikke har spilt noen rolle.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Barn skal ikke flyttes ut av fosterhjemmet uten at det overprøves av Barneverns –og helsenemnda om det er til barnets beste.
- Fosterforeldre skal alltid være part ved flytting, og der det er oppstått en rett til vern av familielivet i fosterhjemmet, skal fosterforeldrene ha samme rettigheter som foreldre.
- Retten til familieliv, EMK artikkel 8, for barnet og fosterfamiliens medlemmer, skal ivaretas med konkrete rettsregler slik at relasjonene beholdes også etter en eventuell flytting/tilbakeføring. For eksempel ved samværsavtale og ved å være avlastningshjem/besøkshjem.
- Ved flytting av barnet fra fosterhjemmet skal fosterhjemmet få hjelp til å bearbeide sorgen og tapet.

3.2 Samarbeid med barneverntjenesten

I et så viktig og komplekst omsorgs- og rehabiliteringsoppdrag er samarbeid avgjørende. Heldigvis melder fosterforeldrene at det er mest godt samarbeid med barneverntjenesten, men alt for mange peker på det motsatte.

Det er betydelige geografiske variasjoner mellom kommunenes barnevernstjenester når det gjelder kapasitet, kompetanse, organisering, kultur, praksis og rammevilkår i fosterhjemsarbeidet. Når man skal inn i et fosterhjemsoppdrag, hvor barnet/ungdommen kan ha store helseutfordringer og omsorgsbehov man ikke har avdekket før plasseringen, kan uerfarne fosterforeldre ikke vite helt hva de går til. Da er det viktig med en tydelig forventning til forutsigbarhet fra kommunene og de som skal følge opp fosterhjemmet. Fosterhjemmet og barnet må oppleve at oppfølgingen fokuserer på å bygge gode relasjoner, et godt samarbeid, og sørge for at alle involverte opplever at de er på samme lag. Et dårlig samarbeid med barneverntjenesten kan føles som en ekstra motbør fra dem man forventet støtte og hjelp fra. Hvis fosterforeldre føler at tilliten er brutt, er det viktig at barneverntjenesten raskt setter inn tiltak for å reparere forholdet.

Mange fosterforeldre peker nettopp på samarbeidet med barneverntjenesten som særdeles viktig for å lykkes godt med fosterhjemsoppdraget. Samarbeidsvansker gjør fosterhjemsoppdraget ekstra utfordrende. De som har vurdert å si opp oppdraget sier det var pga manglende eller vanskelig samarbeid med barneverntjenesten. Samarbeidsutfordringer med barneverntjenesten gjør også at fosterforeldre ikke kan anbefale andre å bli fosterforeldre.

Det er undervurdert hvilken kompleksitet det er for kontaktpersoner i barnevernet å jobbe støttende rundt et fosterhjemsoppdrag. Det kreves, i tillegg til formell kompetanse, en relasjonellkompetanse til å jobbe i mange utfordrende og krevende personlige relasjoner. Det må man få tid til, ha lyst til, jobbe målrettet og hands-on med over mange år. Det krever en ledelse som forstår dette og kan veilede den ansatte i dette komplekse terrenget. Dette lederskapet og denne måten å jobbe på ser dessverre ut til å være mangelvare i mange kommuner. Her har det offentlige mye å lære av de private aktørene, både de ideelle og kommersielle.

- 36,2 % (N= 792) er bekymret for at barnevernstjenesten sier opp avtalen og flytter barnet/ungdommen hvis det oppstår en konflikt eller samarbeidsproblemer mellom dem og barnevernstjenesten.
- 74,3 % (N=794) av fosterforeldrene er enige i at det er et godt samarbeid mellom fosterhjemmet og barnevernstjenesten, 16,3 % er uenige i dette.
- 26,6 % (N=751) sier at samarbeidsvansker med barnevernstjenesten gjør fosterhjemsoppdraget utfordrende.
- 40,7 % (N=221) av de som har vurdert å si opp oppdraget, sier det var pga. manglende/dårlig samarbeid med barnevernstjenesten.

- 37 % (N=798) sier de har hatt samarbeidsvansker/konflikt med barnevernstjenesten, og av disse sier:
 - 68,4 % (N=297) at det skyldes uenighet om hva som er barnets/ungdommens behov og hvilke tiltak barnet/ungdommen og fosterhjemmet trenger.
 - 53,9 % sier årsaken er hyppige skift av kontaktperson,
 - 45,8 % sier årsaken er manglende muligheter for meg/oss som fosterforelder/-re til å ta del i viktige beslutningsprosesser
 - 42,1 % sier årsaken er for mange samvær som oppleves å ikke være til barnets beste
 - 40,1% sier at kontaktperson har ikke kompetanse eller er uegnet til å ta hensyn til barnet/ungdommen
 - 37,7 % sier årsaken er uenighet om godtgjøring og økonomiske forhold for å ivareta stabilitet og en trygg omsorgsbasis i fosterhjemmet
- 66,6 % (N=296) sier at konsekvensene av samarbeidsutfordringene er at fosterforeldrene ikke kan anbefale andre å bli fosterforeldre.
 - 62,8 % sier at samarbeidsutfordringene har gått utover andre i fosterhjemmet (deg selv/partner/egenfødte/adopterte barn).
 - 39,9 % sier at samarbeidsproblemene gjør at barnet/ungdommen får ikke de tiltakene / den oppfølgingen hen trenger.
- 75,3 % (N=295) sier at større anerkjennelse av fosterhjemmets kompetanse og tillit til at de kjenner barnet/barna best, ville bidra til å bedre samarbeidet.
 - 53,9 % sier rett til å påklage avgjørelser jeg er uenig i til et overordnet organ som kan overprøve barnevernstjenestens avgjørelse.
 - 47,8 % sier at bedre forutsigbarhet og lovregulerte rettigheter som avtalen med oppdragsgiver er basert på, ville bedre samarbeidet.
 - 47,8 % sier bedre dialog med barnevernstjeneste.
 - 47,5 % sier like partsrettigheter som foreldre.
 - 43,1 % sier mulighet til skifte av kontaktperson.
- 58,4 % (N=293) opplever at det ikke er noen sted til kan henvende seg å få hjelp ved samarbeidsproblemer, 6,8 % vet ikke.
- 75,9 % (N=789) oppgir å ikke ha tatt kontakt med Statsforvalter i forbindelse med eventuelle samarbeidsvansker eller uenigheter med barnevernstjenesten i løpet av plasseringen, 14,2 % opplever å ikke ha fått hjelp av Statsforvalter og 9,9% opplever å ha fått hjelp fra Statsforvalter.
- 39,2 % (N=791) av fosterforeldrene er uenige i at samarbeidet og koordineringen av hjelpen til barnet mellom barnevernstjenesten og andre instanser (barnehage/skole, helse o.l.) er tilfredsstillende ivaretatt av barnevernstjenesten.
- 31,5 % (N=764) av fosterforeldrene mener at økt bistand fra og bedre samarbeid med andre instanser (skole, helse, etc.) ville ivaretatt barnet/ungdommens behov bedre.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Samarbeidsvansker skal ikke medføre risiko for at barnet må flytte ut av fosterhjemmet.
- Ved uenighet om hva som er barnets helse- og omsorgsbehov, må barneverntjenesten innhente og legge vekt på helsefaglig kompetanse.
- For å forhindre samarbeidsvansker, må staten lovfeste fosterforeldres juridiske- og økonomiske rettigheter.
- Gi Statsforvalter i oppgave å bidra til å løse samarbeidsproblemer mellom barneverntjenesten og fosterforeldrene.
- Ved fastlåste konflikter mellom fosterforeldre og barneverntjenesten, må fosterforeldre kunne kreve at barnevernssaken overføres til en annen omsorgskommune.

4. Stabiliserende, behovsrettede tiltak i fosterhjemsoppdraget

4.1 Frikjøp

Fosterforeldre er tydelige på at manglende frikjøp går ut over barna og deres behov. Det betyr at økt frikjøp i sikre trygg rammer vil bidra til økt kvalitet på omsorgen for barna i fosterhjem. For at flere fosterhjem skal kunne stå i oppdraget og sikre omsorg av høy kvalitet, er frikjøp av fosterforeldre avgjørende. Dagens ordning etterlater imidlertid fosterforeldre i en sårbar og rettsløs situasjon. Frikjøpte har ofte kortvarige kontrakter med stor uforutsigbarhet, uten de rettighetene og tryggheten som ordinære arbeidstakere har. De er usikrede frilansere, uten tilgang til et sikkerhetssystem. Mange lider økonomisk tap fordi de ikke kompenseres fullt ut for tapt tjenestepensjon og arbeidsinntekt. I tillegg mister flere retten til å vende tilbake til tidligere jobb, med konsekvenser for deres fremtidige yrkesliv.

For å sikre stabile fosterhjem og god omsorg for barna, er det nødvendig med økt frikjøp, full kompensasjon for tapt arbeidsinntekt og trygge arbeidsforhold med rettigheter tilsvarende ordinære arbeidstakere. Ordninger som sikrer fosterforeldrenes særlige behov for trygghet og forutsigbarhet.

Manglende frikjøp kan føre til brudd og flyttinger, og noen fosterforeldre ser seg nødt til å si opp oppdraget sitt eller vurderer å gjøre det, på grunn av mangel på frikjøp. En viktig forutsetning for å rekruttere flere fosterhjem, er at det i lovgivningen gis frikjøpte fosterforeldre samme rettigheter og beskyttelse som arbeidstakere har iht folketrygdlov, ferielov, lov som gir pensjonsrettigheter mm. Dette vil bidra til å redusere den pågående krisen i fosterhjemssystemet.

- 72.7 % (N = 959) som svarte på undersøkelsen er frikjøpt. 46,6 % (N = 607) av fosterforeldre som selv svarte på undersøkelsen er frikjøpt 100%. 27,4 % av fosterforeldrene som selv svarte er frikjøpt mellom 31-99%.
- 49.4 % (N=959) av fosterforeldrene er frikjøpt etter plasseringens første år.
- 27,2 % (N= 595) er ikke fullt kompensert for tapt arbeidsinntekt.
- 70,6 % (N= 595) får ikke fullt ut kompensert for tapt tjenestepensjon.
- 25,2 % (N = 865) mener at de i for liten grad er frikjøpt i forhold til behovet.
- 19 % (N=221) mener at mangel på frikjøp er årsak til at de har vurdert å si opp oppdraget.
- 32,9 % (N=677) som ikke vet eller ikke ønsker å ta på seg nye oppdrag oppgir at årsaken er at fosterhjemsoppdraget går for mye utover familiens økonomi.
- 60,7% (N = 755) mener at å gi frikjøpte fosterforeldre rettigheter og beskyttelse som ordinære arbeidstakere er viktig for å rekruttere fosterhjem.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Frikjøpte fosterforeldre må få rettigheter som om de var arbeidstakere, med forsikringsordninger, tjenestepensjon, regulering av lønnskompensasjon, oppsigelsesvern m.m.
- Det må lages en egen tjenestepensjonsordning for fosterforeldre. Alternativt innlemmes i Lov om pensjonsordning for oppdragstager i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem, eller tilsvarende.
- Fosterforeldre som opplever har barn med store helse- og omsorgsbehov, må ha krav på tiltak, som eks frikjøp, som gir stabilitet i fosterhjemsoppdraget slik at man unngår brudd og flytting av barnet.
- Det må på plass et rettslig forpliktende regelverk om frikjøp, ikke kun faglige anbefalinger.
- Der fosterforeldre har mistet jobben utenfor hjemmet grunnet behov for frikjøp, skal de sikres økonomisk gjennom særskilte ordninger.
- Der barnet har helse- og omsorgs behov som tilsier langvarig frikjøp og tiltak inn i fosterhjemmet, men er i et kommunalt fosterhjem, skal det samme fosterhjemmet ha krav på å kunne bli et spesialisert fosterhjem – privat eller statlig etter eget valg.

4.2 Avlastning og veiledning i komplekse situasjoner

Avlastning og veiledning er avgjørende tiltak for å sikre stabilitet for barn i fosterhjem.

Fosterforeldre understreker at det er behov for både mer avlastning og veiledning. I kritiske situasjoner som reaksjoner på samvær og skolevegring, er det trolig et svært stort behov for tett og skreddersydd veiledning. Dette inkluderer både veiledning for å forstå og støtte barnet, samt hjelp til fosterforeldrene for å håndtere egne tanker og følelser.

Et funn som gir stor grunn til bekymring, er at et betydelig antall fosterforeldre er utsatt for vold eller trusler om vold: Mer enn en fjerdedel av fosterforeldre har opplevd å bli utsatt for vold og trusler om vold i fosterhjemsoppdraget. Til tross for at vold og trusler om vold har konsekvenser for fosterforeldrenes fysiske og psykiske helse, og hvorvidt de kan stå i oppdraget, oppgir over 40 prosent at de ikke fikk god støtte og hjelp av sin oppdragsgiver. Disse situasjonene er komplekse og krevende for både barn og fosterforeldre. Mangel på avlastning, veiledning og støtte kan føre til at mange fosterforeldre opplever belastningen som for stor for familien. Fosterforeldre er

som frilansere ikke omfattet av noen forsikringsordning/verne ordning, yrkesskadedekning iht folketrygdloven mm når de utfører omsorgsoppdraget.

Ikke minst er det viktig at barn og unge i fosterhjem mottar støtte og hjelp for de store belastningene mange er blitt utsatt for. Store grupper av ungdommene oppgir å ha blitt utsatt for fysisk og/eller psykisk vold, i tillegg er det mange som oppgir å ha blitt utsatt for omsorgssvikt, foreldre som ruser seg og/eller seksuelle overgrep. Av disse er det hele 20 prosent som sier de ikke har fått snakket nok om dette.

- 57,9 % (N = 851) opplever at det er behov for mer avlastning enn det de mottar / mottok.
- 48.3 % (N=1022) av fosterforeldrene har avlastning som tiltak.
- 32.0% (N=1022) har særskilt veiledning som tiltak.
- 60.4 % (N=851) av fosterforeldre opplever at det er behov for mer spesialisert veiledning enn det de mottar / mottok.
- 12.7 % (N= 912) oppgir at oppfølging og / eller veiledning er forverret og 13.2% at ytelser er redusert etter innføring av barnevernsreformen.
- 56.6% (N= 316) av fosterforeldre med barn som har reaksjoner i forbindelse med for mye – lite samvær sier at de ikke har fått veiledning på å forstå og håndtere sine egne tanker, følelser og adferd i en slik vanskelig situasjon.
- 38,5 % (N= 878) av fosterforeldrene mener at manglende avlastningsmuligheter er en stor utfordring ved det å være fosterhjem.
- 63,9 % (N= 208) av fosterforeldre som har hatt barn som har motsatt seg samvær, har ikke mottatt tilbud om veiledning for å forstå barnets reaksjoner.
- 31,4 % (N= 271) av de som har vurdert å si opp avtalen har sagt at manglende oppfølging og veiledning er grunn til dette.
- 46,2 % (N= 330) av fosterforeldre med barn som har reaksjoner i forbindelse med for lite/for mye samvær, sier at de ikke har fått veiledning på å forstå reaksjonene til barnet.
- 70,2 % (N= 57) av fosterforeldre som har barn med skolevegring, har ikke mottatt tilbud om veiledning for å forstå barnets reaksjoner eller veiledning på hvordan å hjelpe barnet å mestre egne tanker/følelser.
- 55,6 % (N= 329) av fosterforeldre med barn som har reaksjoner i forbindelse med for lite/for mye samvær, sier at de ikke har fått veiledning på å forstå og håndtere sine egne tanker, følelser og atferd i en slik vanskelig situasjon.
- 60.6% (N= 66) av fosterforeldre som har barn med skolevegring, har ikke mottatt tilbud om veiledning for å forstå barnets reaksjoner eller veiledning på hvordan å hjelpe barnet å mestre egne tanker/ følelser.
- 77,6 % (N = 982) sier at arbeidsbelastningen ved fosterhjemsoppdraget har vært større enn forventet
- 72,5 % (N = 974) sier at den psykiske belastningen ved fosterhjemsoppdraget har vært større enn forventet.

- 27,5 % (N=778) har opplevd å bli utsatt for vold og trusler om vold i fosterhjemsoppdraget av barnet/ungdommen eller fra barnets familie/nettverket.
 - Av disse svarte 44.7% (N=219) at konsekvensene var å ha blitt skadet av fysisk/psykisk karakter, 12,8% har måttet gå til behandling, 11% har blitt sykmeldt fra jobb/ skole og 10% måtte si opp fosterhjemsoppdraget.
 - Av fosterforeldrene svarte 42.9% (N=217) at de fikk ikke god støtte og hjelp i etterkant av sin oppdragsgiver. 39.6% svarte de fikk god støtte og hjelp etterpå fra sin oppdragsgiver. 12% har ikke fått erstatning/yrkesskadedekning og 0.9% har fått erstatning / yrkesskadedekning.
- 32.3% (N=65) av ungdommene svarer at de ikke har blitt utsatt for vold (fysisk eller psykisk), rus, omsorgssvikt eller overgrep, mens 32.3% svarer ja, fysisk vold, 40.0% ja psykisk vold, 29.2% Ja, at foreldrene har ruset seg, 52.3% Ja omsorgssvikt og 16.9% Ja, seksuelle overgrep.
 - Av disse svarer 78,1 % (N=41) at de har snakket om det med fosterforeldre eller en voksen de er trygge på. 48,8% har snakket om det med helsesykepleier eller BUP. 14.6% har snakket om det med kontaktperson. 7,3 % har ikke fortalt det til en voksen og 12.2% har ikke snakket med en voksen, men har fortalt det til en venn.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Veiledning kan ikke erstatte frikjøp, det må skreddersøm til rundt hvert enkelt barn i hvert enkelt fosterhjem.
- Veiledning, avlastning og spesialiserte tiltak til både barn og fosterforeldre (og foreldre) er ekstra viktig i komplekse situasjoner som f.eks vold og trusler, skolevegring, store smerteuttrykk og avvisning, barn som har stressreaksjoner ifm samvær, samarbeidsutfordringer mellom fosterforeldre, foreldre og barneverntjenesten, flyttinger til annen omsorgsbasis og gjenforening.
- Fosterforeldre må få tilgang på psykologisk bistand og støttetiltak ved behov, og innlemmes i lovhemlede verneordninger iht folketrygdlov mm.
- Det skal være et støttestillas rundt fosterhjemmet slik at hjemmet føler seg trygt og ivaretatt. Hjemmet skal sikres hjelp og støtte 24/7, 365 dager i året.
- Fosterhjemmets egenfødte /adopterte barn må få tiltak og oppfølging slik at disse ivaretas forsvarlig under fosterhjems plasseringen.

4.3 Økonomi

Fosterhjemsundersøkelsen viser at stabile og forutsigbare økonomiske rammer er sentralt for stabilitet i fosterhjem. Det vil si færre utilsiktede flyttinger og bedre re-rekruttering av fosterhjem. I dag mangler det et rettslig forpliktende regelverk for å sikre dette.

Halvparten av fosterforeldrene oppgir at familiens økonomiske trygghet er svekket som følge av fosterhjemsoppdraget. Dette står i kontrast til forventningene og informasjonen de fikk før oppdraget. I en hverdag med økende renter og økonomisk utrygghet for alle familier, gir dette en ekstra stor risiko og belastning for de som tar på seg dette offentlige omsorgs- og

rehabiliteringsoppdraget. Dette øker også sannsynligheten for utilsiktede flyttinger. Nesten 40 % av fosterforeldrene sier at uenighet om økonomiske spørsmål skapte samarbeidsproblemer med barneverntjenesten. Videre oppgir halvparten av fosterforeldre som opplevde at en plassering ble avsluttet, at årsaken var slike samarbeidsproblemer. Sammenhengen mellom økonomisk utrygghet, samarbeidsvansker med barneverntjenesten, fosterhjem som oppløses og utilsiktede flyttinger er tydelig. Omtrent 30 % av de som ikke ønsker et nytt fosterhjemsoppdrag, sier det vil påvirke familiens økonomi for mye.

- 51.7% (N= 885) sier at fosterfamiliens økonomiske trygghet er svekket etter at de tok på seg fosterhjemsoppdraget.
- 32.9% (N=677) av de som ikke vil eller vet om de er villig til å ta på seg et nytt fosterhjemsoppdrag sier at de opplever oppdraget går for mye utover familiens økonomi.
- 44 % (N= 880) er helt eller litt uenig i at inntektene som følger av fosterhjemsoppdraget i form av grunnstøtte, kompensasjon for tap av inntekt utenfor hjemmet, utgiftsdekning og barnetrygd er tilstrekkelige.
- 11.4% (N=912) får ikke grunnstøtte på grunn av at de er frikjøpt.
- 47.2 % (N= 885) er helt eller litt uenig i at etableringstilskuddet de mottok da barnet flyttet inn var tilstrekkelig til å dekke nødvendige utgifter.
- 49.7 % (N= 885) er helt eller litt uenig i at det er enkelt å få dekket ekstraordinære utgifter som oppstår underveis.
- 52.9 % (N= 885) er helt eller litt uenig i at barnevernstjenesten dekker alle nødvendige ekstra utgifter som oppstår i løpet av fosterhjems plasseringen i tillegg til den månedlige utgiftsdekningen.
- 84% (N= 894) mottar grunnstøtte, 91.4% mottar utgiftsdekning.
- 18.7% (N=907) % har flere barn plassert samtidig og får både grunnstøtte og utgiftsdekning per barn. 2.8% har barn plassert samtidig, men får ikke grunnstøtte og utgiftsdekning per barn.
- 48.2% (N= 937) er ikke eller i svært liten grad kjent med de statlige anbefalingene for standardiserte økonomiske vilkår.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- Et fosterhjemsoppdrag skal ikke påføre fosterhjemmet økonomisk risiko eller økonomisk tap. Eventuelle krav skal kunne rettes direkte mot staten.
- Økonomiske rammevilkår må lovfestes og konkretiseres i forskrift, slik at de blir rettslig forpliktende for kommunene som et minimums nivå. Det må alltid gjøres individuelle tilpasninger.
- Fosterforeldre som frikjøpes skal sikres erstatning for fullt lønnstap, og sikres gode offentlige pensjonsordninger, og stilles som om de er arbeidstakere og har trygge arbeidsforhold.
- Alle nødvendige utgifter og utlegg relatert til omsorgsoppdraget skal dekkes av det offentlige.

4.3.1 Fosterforeldre som mottar NAV ytelser

I Fosterhjemsundersøkelsen 2023 kartla vi forhold rundt dette temaet. Nå har vi gjort det på nytt. Flere fosterforeldre opplever avkortning i NAV-ytelser grunnet fosterhjemsoppdraget.

Avkortning i NAV-ytelser oppleves som sterkt urimelig. Det er i dag en overgangsordning som motvirker avkortning i AAP-ytelser og dagpenger, men ikke når det gjelder uføreytelser eller sykepenger. Rekruttering av fosterforeldre i slekt gjør det ekstra viktig å sikre fravær av avkortning i uføretrygd. Dette fordi vi vet at mange besteforeldre blir fosterforeldre for eget barnebarn. Vi mener at mange uføretrygdede fint kan bli fosterforeldre og stå i et omsorgsoppdrag. Dette er potensielle gode fosterforeldre som det i dag ikke er aktuelt å rekruttere grunnet dagens avkortningsregler.

Grunnstøtten er en ytelse som er en kompensasjon for arbeidsoppgavene som følger av fosterhjemsoppdraget. Fosterforeldre må bruke sin fritid på å ta imot veiledning og opplæring, og stå på og sørge for at barnet får et trygt og godt hjem. Det er viktig at kompensasjon for dette arbeidet i fortsettelsen fortsatt anses som pensjonsgivende inntekt slik at fosterforeldre ivaretas i forhold til opptjening av pensjon. Fosterhjemsoppdraget er av særskilt karakter. Man må finne særordninger som ivaretar dette.

Tiltak for å motvirke avkortning er å avstå fra å motta grunnstøtten (tidligere kalt arbeidsgodtgjøring), eller sette grunnstøtten på ektefellen som ikke er på NAV-ytelse, dersom man har ektefelle. Ikke alle NAV-kontorer godtar at grunnstøtten settes på ektefelle.

Stortinget har fattet flere anmodningsvedtak om at fosterforeldre ikke skal oppleve avkortning i uføreytelser og andre ytelser. Det er på overtid at man ikke gjør noe med de problemene som fosterforeldre opplever grunnet avkortning fordi de er fosterforeldre og mottar grunnstøtte.

- 8,1 % (N=755) av fosterforeldrene, enten selv, partner, eller begge to mottar stønad til livsopphold fra NAV. Av de som mottar dette utgjør:
 - 52.5 % uførepensjon, 23, % arbeidsavklaringspenger (AAP), 16,5 % aldersperson, 4,9 % sykepenger, 4,9 % dagpenger, 4,9 omsorgsstønad fra kommunen, 1,6 % foreldrepenger.
 - 5.7% (N=53) sier grunnstøtten fordeles likt mellom ektefellene, 47.2 % sier den fordeles bare til den ektefellen som ikke mottar offentlig stønad.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende:

- All avkortning av trygdeytelser grunnet grunnstøtte for fosterhjemsoppdraget, avskaffes.
- Fosterforeldre på NAV-ytelser må få særskilte unntak fra NAV systemets avkortningsregler for å ivareta barns behov for fosterhjem.

5. Samvær, samarbeid med foreldre og gjenforening/tilbakeføring

En fosterhjemsplassering er i utgangspunktet midlertidig. Det skal jobbes målrettet med en tilbakeføring og gjøre dette mulig der dette er til det beste for barnet. Samtidig skal det jobbes for en familiær og trygg tilknytning i fosterfamilien. Slik kan det skapes en tillitsbasert tilknytning som kan gi en rehabilitering av barnets skjevutvikling, samt utviklingsstøttende omsorg. Dette er i seg selv en kompleks situasjon. Det kan oppleves som motstridende målsettinger. Å skape tillit og en tilknytning krever ro i en ny familiær situasjon – mens målet om en gjenforening med foreldre, krever hyppige samvær og tett samarbeid mellom barnets foreldre, fosterforeldre og barneverntjenesten. Det kan være vanskelig å skape roen barnet trenger for å skape tilknytning og utvikling i en ny familiærsituasjon i et fosterhjem.

Vi vet at mange av barna vokser opp i fosterhjem og utvikler sin tilhørighet i fosterfamilien. Dette familielivet har samme rett til beskyttelse som et biologisk familieliv i henhold til EMK-artikkel 8. Ettersom fosterforeldre i utgangspunktet ikke har partsrettigheter, har denne retten til familieliv vært sjeldent behandlet i nemd eller rettssystem. Allikevel undergraver ikke dette denne retten til vern av familielivet i fosterhjemmet, der dette er etablert, hos barn og unge i fosterhjem, fostersøsken og fosterforeldre.

5.1 Samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre

Et godt samarbeid bygget på respekt og forståelse, er ofte en forutsetning for gode samvær. Der barneverntjenesten får til godt samarbeid mellom alle parter, vil også de viktige voksne rundt barnet være tryggere i denne komplekse situasjonen. Det er mange hensyn fra ulike samarbeidspartnere som skal gå sammen for å få til et samarbeid til beste for barnet. Får man til et godt samarbeid, øker sjansene for at barnet vil kunne fortelle gode historier om egen identitet og egen oppvekst. Norsk Fosterhjemsforening har gjennom midler fra BufDir gjennomført et flerårig prosjekt som har gitt flere gode nettressurser om godt samarbeid som er tilgjengelige for både barneverntjenesten, fosterforeldre og foreldre. Dette ble utviklet gjennom Brobyggerprosjektet. I tillegg kan barneverntjenestene nå også få hjelp til målretta og konkrete barnevernstiltak inn i familier med Brobyggerprogrammet via Stiftelsen Fyrlykta.

- 58,5 % (N=784) av fosterforeldrene sier at de opplever et bra samarbeid med barnets / ungdommens foreldre.
- 36,7 % (N=788) av fosterforeldrene sier at samarbeidet har gjort det enklere for barnet/ungdommen å forholde seg til begge familier og det gjør barnets/ungdommens situasjon bedre.
- 13,2 % (N= 788) av fosterforeldre sier at mangel på samarbeid har gjort det vanskeligere for barnet/ungdommen, og påvirker barnets/ungdommens situasjon negativt.
- 24.2 % (N= 801) av fosterforeldrene er uenige i at barnevernstjenesten jobber aktivt for at fosterhjemmet, foreldre og kontaktpersonen skal bli bedre på å samarbeide rundt samvær, til det beste for barnet/ungdommen.
- 25,4% (N= 752) av fosterforeldrene sier at de ønsker at barnevernet var lovpålagt å jobbe med samarbeid mellom fosterforeldre og foreldre, for å bedre samarbeidet og samværet til det beste for barnet.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Foreldre skal ha rett til oppfølging og hjelp etter en frivillig eller tvungen omsorgsovertagelse, slik at de settes bedre i stand til å fylle sin nye rolle og ivareta barnets beste.
- Fosterforeldre og foreldre må få rett på hjelp fra barneverntjenesten til å få etablert et godt samarbeid. Tiltak som for eksempel Brobyggerprogrammet og Kulturell brobygging må settes inn der det er mulig.
- Barneverntjenesten skal legge til rette for treffpunkt mellom foreldre og fosterforeldre uten barn til stede, og sammen med dem utarbeide en plan for samarbeid. Der det er mulig og hensiktsmessig, skal barneverntjenesten legge opp til at foreldre og fosterforeldre har direkte kontakt.
- Fosterforeldre skal ha rett til veiledning med hensyn til hvordan de bør forholde seg til barnets slekt og familie.

5.2 Samvær

Fosterforeldre gir uttrykk for at de anser det som viktig for utviklingen av barnets identitet at de har samvær og kontakt med foreldre og slekt. Samtidig melder fosterforeldre at noe av det som er mest utfordrende med et fosterhjemsoppdrag er samvær som oppleves å ikke være til barnets beste. I en slik krevende og belastende situasjon, opplever mange fosterforeldre heller ikke å få noe støtte fra barneverntjenesten, hverken i tiltak, nye vurderinger eller veiledning rundt samværsituasjonen.

- 84% (N= 65) av ungdommene sier de har eller har hatt samvær med foreldrene.
- 66.7% (N= 54) av ungdommene opplevde samværet som noe de selv ønsket, 24.1 % ønsket det ikke, 9.3% svarte vet ikke.
- 52.7 % (N= 55) av ungdommene opplevde samvær som trygt og forutsigbart, mens 21.8 % svarte nei, 25.5% svarte vet ikke.
- 58,3 % (N= 60) av ungdommene opplever ikke at barnevernstjenesten har tvunget de til samvær, 25% har blitt tvunget gjennom bruk av press/ overtalelse, trusler/ spille på samvittighet til å gå på samvær de ikke har ønsket og 3,3% opplever å ha blitt tvunget fysisk.
- 50 % (N= 57) av ungdommene sier de opplever å ha / ha hatt en reell påvirkning i bestemmelsene om samvær, 21,4 % i noen grad og 21,8 % sier de kun i liten grad har hatt en reell påvirkning.
- 63.6 % (N=55) av ungdommene sier at ett av de viktigste tiltakene myndighetene kan gjøre for å bedre barns rettigheter er at barnet får rett til å bestemme i egen barnevernssak og ikke bli presset til samvær eller tilbakeføring.
- 84.5% (N= 813) av fosterforeldrene mener at de bør få rettigheter til å klage på vedtak om samvær.

- 30,5% (N= 772) av fosterforeldrene sier de ikke har fått medvirke i spørsmål rundt utforming av samværsordningen.
- 29,9% (N= 820) av fosterforeldrene har opplevd at barneverntjenesten har bedt de om å fysisk tvinge barnet eller press overtale/spille på samvittighet, for å gjennomføre samvær med sine foreldre selv om barnet ikke ville dette.
- 63,9% (N=208) av fosterforeldrene har ikke fått veiledning for hvordan de skal forstå reaksjonene til barnet i forbindelse med at barnet har motsatt seg samvær
- 55,5 % (N=752) av fosterforeldrene ønsker at de hadde mye mer innflytelse til å stoppe eller endre samvær ut fra barnets / ungdommens beste.
- 58.2% (N=752) av fosterforeldrene ønsker at barnevernstjenesten hadde plikt til å stoppe eller endre samvær dersom barnet / ungdommen hadde alvorlige reaksjoner eller tydelig ikke ville på samvær.
- 52,3 % (N=752) av fosterforeldrene ønsker at barnet / ungdommen selv fikk avgjøre om han vil ha samvær eller ikke.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Barn skal ikke tvinges til samvær.
- Barn, uavhengig av alder, må få en selvstendig rett til å kreve stans av samvær, slik regelen er i Danmark om 8 uker samværsstans.
- Barneverntjenesten må ha en plikt til å stanse samvær der fosterforeldre/barnet selv/skole/ eller annen offentlig instans, melder om at dette går utover barnets helse, hverdagslige livsmestring og utvikling.
- Barneverntjenesten må ha en plikt til å undersøke de forhold som meldes, og få helsefaglig vurdering av situasjonen av helsefagligpersonell.
- Barneverntjenesten plikter å jobbe fortløpende med forbedringer og sette inn tiltak for å bedre samværsituasjonen for barnet.
- Fosterforeldre må få rett til veiledning der barnet har stressreaksjoner ved samvær, hvordan å ivareta barnet, men også egne tanker og følelser.
- Fosterforeldre må få prosessuelle rettigheter ved endring av fastsatt samvær, og en rett til å be barneverntjenesten om en midlertidig stans av samværet.

5.3 Gjenforening

Det skal jobbes aktivt for målet om gjenforening under en fosterhjems plassering. Gjenforening gjennomføres der det er til barnets beste. Det betyr at barneverntjenesten må sette fosterforeldre i stand til å bidra til dette, og jobbe målrettet inn mot foreldre med tiltak og støtte for at de skal kunne mestre å være gode foreldre. Og inneha god nok foreldreevne, psykisk helse, økonomiske forhold, etc.

Barn i fosterhjem opplever ofte å vokse opp i en belastende midlertidighet og en usikkerhet. Hvor skal jeg bo fremover, kan jeg beholde venner, må jeg bytte skole, hva skjer om 1 år, og om 2 år. Skal jeg hjem igjen eller skal jeg bo her, får jeg beholde kontakten med mine nye fostersøsken og fosterforeldre? Avklaring om gjenforening er noe som skal skje, eller om den skal oppgis, bør tas opp og vurderes systematisk. Da vil barna få en avklaring på hva som skjer og en forutsigbarhet

på hvor de skal vokse og knytte relasjoner til venner og i nye nettverk. Det må alltid være barnets beste som skal være førende for slike avgjørelser, ikke foreldrevern eller fosterforeldrevern.

- 25,8 % (N= 751) av fosterforeldrene opplever at det å stå i midlertidighet – uavklart tilbakeføring er utfordrende med det å være fosterhjem
- 59.1 % (N= 755) av fosterforeldrene sier at det viktigste tiltaket myndighetene kan gjøre (kan velge flere tiltak) for å rekruttere flere fosterhjem er å sikre at barn ikke må leve i midlertidighet over mange år i et fosterhjem, og etter 3 år i fosterhjemmet skal plasseringen vurderes å ikke lenger være midlertidig, men permanent.
- 45 % (N= 755) av fosterforeldrene sier at det viktigste tiltaket myndighetene kan gjøre (kan velge flere tiltak) for å rekruttere flere fosterhjem er at barnet får rett til å bestemme i egen barnevernssak og ikke bli presset til samvær eller tilbakeføring det ikke ønsker.
- 75,8 % (N= 813) av fosterforeldrene ønsker rett til å påklage avgjørelser om tilbakeføring
- 48.3% (N=60) av ungdommene opplever å ha størst familietilhørighet i fosterfamilien, 15% hos sine foreldre, 10.0 % både hos foreldre og fosterfamilie, 10% i sitt nettverk
- 70,8% (N= 857) av fosterforeldrene opplever at barnet /ungdommen har/ hadde størst familietilhørighet i fosterfamilien, 3 % hos sine foreldre, 18,1% hos foreldre og fosterforeldre, 0.5% hos sitt nettverk.
- 23.3 % (N=771) av fosterforeldrene sier at ingen har tatt opp temaet gjenforening/ tilbakeføring av barnet / ungdommen, 18,2 % sier at foreldrene har tatt det opp, 4.2% sier at barnet / ungdommen selv har tatt det opp og 2,6 % sier at de selv som fosterforeldre har tatt det opp. Så mange som 49.4% sier at gjenforening ikke er relevant i deres plassering.
- Der temaet om tilbakeføring er tatt opp sier:
 - 80,4% (N=204) av fosterforeldrene at de tror det ikke vil være positivt for barnet / ungdommen med en tilbakeføring til foreldrehjemmet
 - 4.4.% av fosterforeldrene tror det vil være positivt for barnet med tilbakeføring
 - 8.8 % av fosterforeldrene vet ikke

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Retten til familieliv, EMK artikkel 8, for barnet og fosterfamiliens medlemmer, skal ivaretas med rettsregler som gir rettigheten et konkretisert innhold. Relasjonene skal ivaretas også etter en eventuell flytting/tilbakeføring. For eksempel ved samværsavtale og ved å være avlastningshjem/besøkshjem.
- Tidligere fosterforeldre som har rett til familieliv med barnet skal ha rett til å anlegge sak etter barneloven, (evt etter barnevernsloven om regler endres) med rett til å få prøvet sak om overtagelse av foreldreansvar, daglig omsorg evt samvær, og dette skal gå frem av loven.
- Fosterforeldre som har vært fosterforeldre for barnet i minst 2 år, skal ha rett til å være part i tilbakeføringssaken.
- Barnet og fosterforeldrene gis en selvstendig rett til å kreve avklaring av spørsmålet om midlertidighet samt fremsette begjæring overføring av foreldreansvar til fosterforelder, eller adopsjon.

6.0 Ettervern

Ungdom i fosterhjem eller institusjon er helt vanlige ungdommer med de samme behovene som andre unge voksne. Men mange av dem har opplevd uvanlige og store belastninger i løpet av sitt unge liv, og har ofte større helseutfordringer og omsorgsbehov enn jevnaldrende. Dette fører til at unge voksne under ettervern trenger flere tjenester fra ulike etater. Barnevernet har et spesielt ansvar for å koordinere slik at ungdommene får den hjelpen de trenger.

Norsk Fosterhjemsforening og KS lanserte i 2024 en samfunnsøkonomisk analyse om ettervern, utarbeidet av Menon Economics. Rapporten slår fast at ettervern er en svært lønnsom investering fordi det forhindrer utenforskap blant unge med tiltak fra barnevernet, og sikrer dem en god overgang til voksenlivet. For hver krone investert i ettervern, får samfunnet fem kroner tilbake, ifølge rapporten. Den samfunnsøkonomiske verdien av ettervern utgjør en forventet nåverdi på 45,8 milliarder kroner. Rapporten avdekker også betydelige mangler på området. For eksempel store geografiske variasjoner i ettervernstilbudet, delvis grunnet ulik kommuneøkonomi. Dette illustrer godt at retten til ettervern, er en rettighet uten innhold. Videre er det kun halvparten av de med rett til ettervern mottar tilbudet (SSB, 2022). Vi har begrenset kunnskap om effekten av ulike ettervernstiltak. Kommunene mangler insentiver til å drive godt ettervernsarbeid ettersom staten dekker kostnadene hvis denne gruppen faller utenfor samfunnet.

Fosterhjemsundersøkelsen 2025 viser som tidligere undersøkelser at det fortsatt er et stykke igjen før unge voksne på ettervern får tiltak som er skreddersydd og tilpasset hver enkelt. Skreddersydde tiltak er avgjørende for å sikre en god overgang til voksenlivet og forhindre utenforskap. I tillegg bør ettervern ikke bare bestå av økonomisk og praktisk hjelp, men også emosjonell støtte. Det innebærer at alle unge med rett til ettervern bør ha en trygg voksenperson i livet sitt, også etter fylte 18 år.

- 43,9% (N=57) av ungdommen sier at de kun i noen/liten/svært liten grad har hatt en reell påvirkning knyttet til planlegging eller gjennomføring av sine ettervernstiltak.
- 33,4 % (N=57) av ungdommene har fått mulighet til å medvirke knyttet til planlegging eller gjennomføring av dine ettervernstiltak.
- 36 % (N=25) av ungdommene som har bodd i fosterhjem som ettervernstiltak, sier de ikke har fått noe annet tiltak, 52 % sier de i tillegg får oppfølgingssamtaler, 32 % får i tillegg råd og veiledning og 20 % får økonomisk støtte/hjelp til sparing.
- 56,3 % (N=16) er fornøye med sitt ettervernstiltak, 18,8 % i noen grad, 18,8 % i liten grad og 12,5 % vet ikke.
- 33 % (N=18) av ungdommen som mottar eller har mottatt ettervernstiltak sier at ettervernstiltaket har/har hatt positiv betydning for hvordan de har det i livet i dag, 27,8 % sier ettervernstiltak hverken har/har hatt en positiv eller negativ betydning, 11,2 % sier at ettervernstiltak har hatt en negativ betydning og 16,7 % vet ikke.
- 36,9 % (N=19) av ungdommen som mottar eller har mottatt ettervernstiltak, sier at tiltaket har hatt positiv betydning for hvordan livet blir i fremtiden.

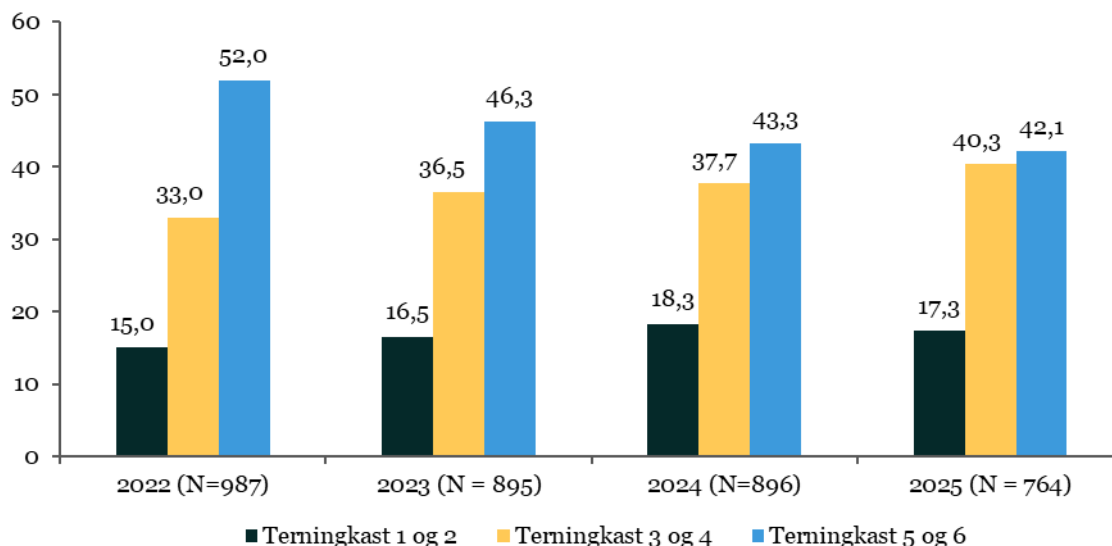
- 10,5 % (N=1,096) av fosterforeldrene sier de har ungdom under ettervern boende hos seg som ettervernstiltak, 1,7 % har avtale om oppfølging av ungdom under ettervern utenfor hjemmet og 9 % sier de har kontakt med ungdommen uten at det er formalisert som et ettervernstiltak.
- 69,4 % (N=813) av fosterforeldrene ønsker rettighet til å kunne påklage ettervernstiltaket til ungdommen.
- 71,6 % (N=141) av fosterforeldrene der, barnevernet hadde snakket om ettervern, sa at dette skjedde når ungdommen var mellom 16 og 17 år. 21,3 % sa at det skjedde før ungdommen var 16 år, og 6,4 % sa at det var først etter at ungdommen var 18 år.
- 45,9 % (N=246) av fosterforeldrene sier at ingen – hverken de, ungdommen eller foreldrene, har fått tilstrekkelig informasjon om muligheter for tiltak under ettervern.
- 53,7 % (N=95) av fosterforeldrene mener ungdommen får gode og tilpassede ettervernstiltak, 26,3 % er uenige i dette og 12,6 % er hverken enige eller uenige.
- 53,2 % (N=92) av fosterforeldrene mener de får nødvendig kompensasjon i ettervernperioden, mens 31,5 % er ikke enig i at de får nødvendig kompensasjon.

Norsk Fosterhjemsforening anbefaler følgende tiltak:

- Ettervern må lovreguleres og gis et konkret innhold slik at ungdommen vet hvilke alternativ som finnes, og får rettskrav på disse.
- Ettervern må alltid bestå av tre hovedkomponenter: praktisk og økonomisk hjelp, samt emosjonell støtte.
- En fosterhjemsplassering bør som hovedregel fortsette etter at ungdommen er 18 år, dersom ungdommen ikke motsetter seg dette.
- Tiltak og ytelser til fosterhjemmet må ikke reduseres der hjemmet er et ettervernstiltak.
- Det offentlige må også dekke ettervernstiltak for ungdom som er lærlinger i yrkesutdanning. Disse skal ikke selv betale for ettervernstiltak og utgiftsdekning.
- Unge som takker nei til ettervern må bli hyppig fulgt opp, og få tilbudet om ettervern presentert på nytt i flere omganger, etter de har avslått tilbudet.

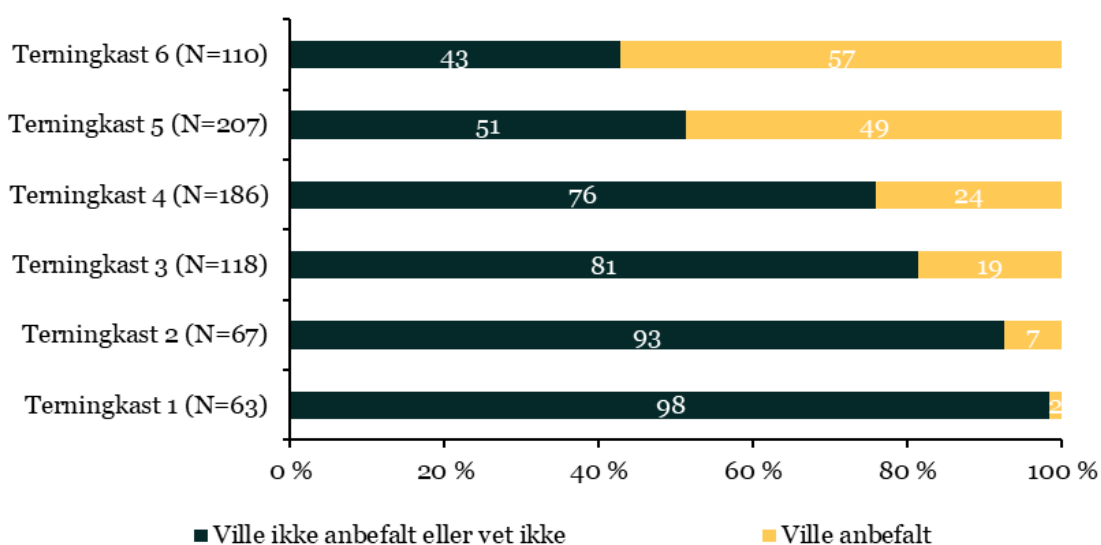
7.0 Terningkast til kommunene

Fordeling av terningkast mellom 1 og 6 (der 6 er best) for fosterforeldrenes totalopplevelse av ansvarlig barnevernstjeneste sin oppfølging, innsats, forståelse, samarbeid etc. i perioden 2022 til 2025.

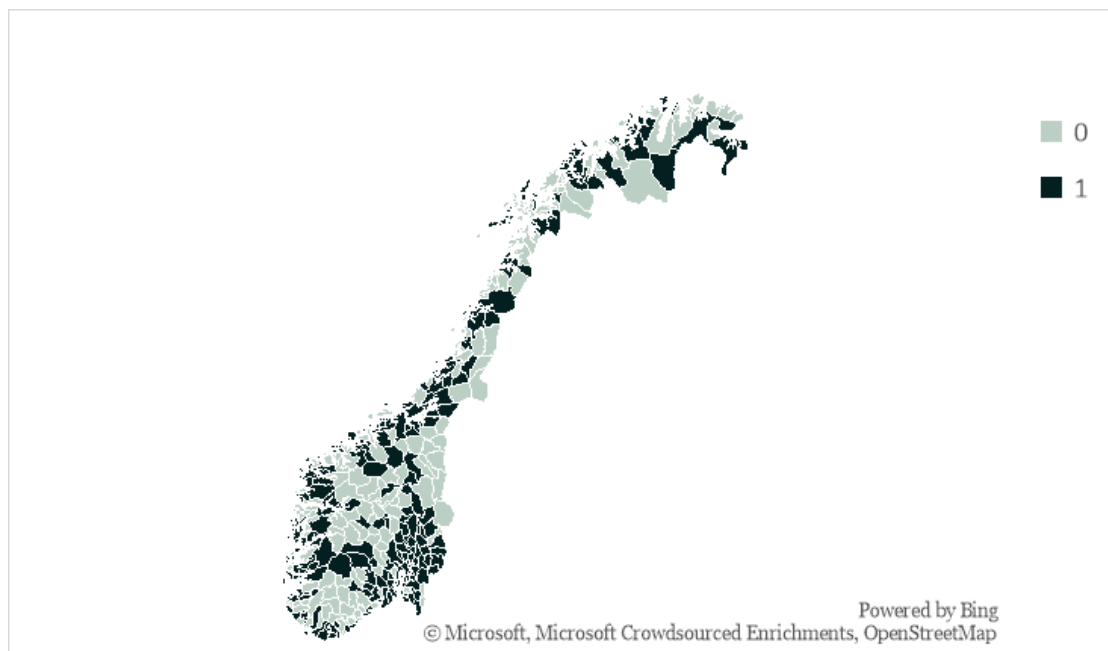
Kilde: Fosterhjemundersøkelsen 2022, 2023, 2024 og 2025

Terningkast mellom 1 og 6 (der 6 er best) for fosterforeldrenes totalopplevelse av ansvarlig barnevernstjeneste sin oppfølging, innsats, forståelse, samarbeid etc. fordelt på hvorvidt fosterforeldrene anbefaler andre å bli fosterhjem eller ikke.

Kilde: Fosterhjemundersøkelsen 2025

De 1203 fosterforeldrene som har svart på årets undersøkelse kommer fra disse kommunene:

8.0 Overordnede anbefalinger fra Norsk Fosterhjemsforening

Fosterhjemsomsorgen må oppdateres til versjon 2025! I dag er det fortsatt en modell preget av dugnad og fravær av rettsikkerhet, slik det var før 2. verdenskrig når man hadde barn på fostring på landsbygda.

Norske innbyggere forventer i et rettssamfunn og velferdsstat som Norge, at offentlige oppdrag som privatpersoner tar på vegne av den norske stat er underlagt forutsigbare og trygge rammer for oppdragstaker. Samt at rettssikkerhetsprinsipper gjelder for både oppdragstaker, så vel som for barnet som skal motta tiltaket. Dette forventes, og det skaper stor misnøye når det motsatte skjer.

I stedet har man lagt seg på en linje der hver enkelt kommune ikke har lovbestemte retningslinjer å bruke inn i avtalen med fosterforeldrene. Der det er opp til hver enkelt kommune – og en slunken kommunekasse - skal avgjøre stabiliteten og forutsigbarheten rundt et barn som er i fosterhjem. Da er vi på skikkelig avveie fra målet om å styrke stabiliteten rundt barn i fosterhjem, og rekruttere nok fosterhjem til barna som venter. Når fosterforeldre som sier ja til å la seg frikjøpe fra vanlig jobb, for å ivareta barnet og familien, taper økonomisk og kanskje også blir stående utenfor arbeidslivet etter endt oppdrag - da forstår man at noe må endres.

Med dette som bakteppe er det heller ikke noe stort sjokk at så mange fosterforeldre er usikre eller ikke ønsker å anbefale andre å bli fosterforeldre.

God ledelse fra statlig hold er en suksessfaktor nå man skal forvalte fosterhjemmene i Norge som en viktig, fornybar ressurs som vi mangler. Her er noen konkrete punkter på hva vi tenker Barne- og familieministeren må gjøre:

- ✓ Ha nok kunnskap om fosterhjemmene og hva de trenger for å være stabile ressurser til barna, og ha god kontroll og lovregulering av hvordan kommunene jobber med fosterhjemmene.
- ✓ Prioritere bruken av ressurser der den skaper mest verdi. 1 krone investert i fosterhjem gir 11 kroner tilbake til samfunnet.
- ✓ Sørge for at fosterhjemmene får de ressursene og den støtten de trenger slik at de blir en fornybar ressurs som kan gjenbrukes. Da kan de være tilgjengelig for flere barn fremover.
- ✓ Sørge for godt samarbeid, dialog og samhandling i tjenestekjeden og interessentene rundt barna og fosterhjemmene for å sikre en helhetlig forvaltning.
- ✓ Ha fleksibilitet og tilpasning, og justere strategier basert på ny brukerkunnskap og samfunnsendring når det gjelder hele verdikjeden av å rekruttere og beholde gode fosterhjem.

Vi håper at Kvalitetsmeldingen i barnevernet, som skal vedtas før sommeren 2025, gir store steg i retningen av å øke rettsikkerheten til barn i fosterhjem og vern av familielivet i fosterhjemmet, utvide rettighetene til fosterforeldre til både å ivareta barna, sikre bedre klagerettigheter til fosterforeldre, sikre at et fosterhjemsoppdrag ikke setter familiens økonomiske trygghet i fare og kompensere for tjenestepensjon til frikjøpte fosterforeldre. Vi tror at dette vil sikre bedre stabilitet i fosterhjemmet, og bidra til at flere tør å gå inn i et fosterhjemsoppdrag. Både erfarne fosterforeldre og nye!

Profesjonalisering av fosterhjemsfeltet, når det gjelder økt rettsikkerhet og rettigheter til barna og de voksne, forutsigbarhet i tjenestene som ytes rundt et fosterhjemsoppdrag, økonomi og tryggere arbeidsforhold for fosterforeldre, er en utvikling som er helt nødvendig for å oppnå stabilitet rundt barna som trenger det mest og få enda flere gode fosterhjem. Forutsigbarhet, trygg økonomi og trygge arbeidsforhold i et fosterhjem gjør ikke kjærligheten mindre – kjærligheten til barna får enda større muligheter til å vokse.

Det er ingen vei utenom dersom vi vil ha en forsvarlig fosterhjemsomsorg – til barnas beste.

- Rettigheter for barn i fosterhjem og fosterhjemmet må forankres i lov og forskrift, for å ivareta barnets og fosterhjemmets behov og rettsikkerhet. Ikke overlates til den enkelte kommunes vurderinger og økonomiske rammer. Staten må ha ansvaret.
- Styrk barnas rettsikkerhet ved å
 - Gi barn partsrettigheter fra 12 år, og rett til advokat uavhengig av alder.
 - Alle barn må få medvirke i egen sak, og ingen barn skal tvinges til samvær.
 - Gi fosterforeldre prosessuelle rettigheter i komplekse og viktige situasjoner som samvær, tilbakeføring og flytting til annen omsorgsbasis.
- Styrke fosterforeldres prosessuelle rettigheter i barnevernssaken, vil man sikre at saksbehandlingsprosessen er godt opplyst, og barnets rettsikkerhet styrket.

- Styrke fosterforeldres rettigheter til å klage og treffe avgjørelser i barnets saker utenom barnevernssaken, gjelder, skole, helse etc.
- Det offentlige må bære all økonomisk og juridisk risiko i et fosterhjemsoppdrag, ikke fosterhjemmet.
- Frikjøpte fosterforeldre og beredskapshjem må få rettigheter, som om de var arbeidstakere, som gir trygge og forutsigbare arbeidsforhold, da dette er deres jobb.
- Det må settes grense for hvor lenge barn skal bo i midlertidighet i et fosterhjem. Barn skal etter 3 år ha krav på innføring av tiltak som sikrer tilhørighet til fosterhjemmet.
- Barnas foreldre må gis oppfølging slik at disse settes i stand til å mestre gode samvær og mulig tilbakeføring der dette er til det beste for barnet.
- Ettervern må lovreguleres og gis et konkret innhold slik at ungdommen vet hvilke alternativ som finnes, og får rettskrav på disse. Ettervern bør alltid bestå av tre hovedkomponenter: praktisk og økonomisk hjelp, samt emosjonell støtte.

[1 krone investert i fosterhjem gir 11 kroner tilbake til samfunnet, ifølge Menon Economics.](#)

Dette burde være enkel matte for Barne- og familieministeren og enhver nasjonal eller lokal politiker. Vi oppfordrer til å investere i kompetent og nok personale som kan jobbe med de viktige relasjonene rundt barn i fosterhjem, gi fosterhjemmene forutsigbare og trygge rammer og anerkjenn viktigheten av den innsatsen fosterforeldre gjør for barna og samfunnet.

Slik skaper vi trygge voksne – barna er dagens helter, fremtidens ressurser!

Oslo, 8. mai 2025

Generalsekretær
Norsk Fosterhjemsforening